

Dimitrije Stefanović

ČASOPIS / NEDELJNIK SVIH UZRASTA

Muzej primenjene umetnosti u Beogradu priredio je svojoj publici, jednako (naj)mlađoj tako i onoj koja je to doba svog života sačuvala u duši, radost skoro jednomesečnog uživanja u izložbi ilustracija, karikatura i stripova više od stotinu umetnika koji su od 1939. godine radili za „Politikin zabavnik“, kulturni časopis u pop kulturi Srbije i bivše Jugoslavije. Deca su pri tom bila u središtu pažnje tog događaja, pa su za njih u MPU Beograd tokom trajanja izložbe priređene tri radionice.

Tako su deca uzrasta od petog do osmog razreda osnovnih škola bila u prilici da obrađuju temu „Čitanje ilustracije“. Učenici su u okviru te radionice istraživali na koji način ilustracija prati tekst – priču, kroz analiziranje radova na izložbi. Takođe su mališani upoznati sa različitim likovnim tehnikama koje koriste ilustratori, uz što su imali zadatak i da osmisle i nacrtaju ilustraciju na osnovu dobijenog teksta. Srednjoškolci su imali mogućnost da se bave za njih uže određenom temom „Komičan lik“. U okviru te radionice, učenici su imali zadatak da analiziraju duhovite ilustracije predstavljene na izložbi, potom da osmisle i nacrtaju komičan lik, kao i da analiziraju svoje i radove ostalih učesnika. Deca sa mentalnim poteškoćama u razvoju kao zadatak dobila su temu „Crtam, ređam i šaram, najbolju Cicu stvaram“. Kroz proces upoznavanja i opuštanja, deca su prvo uvedena u priču o svetu stvaranja stripa i ilustracije. Završni deo te radionice bilo je bojenje Cicine garderobe i njeno oblačenje, čime su deca ostavila svoj pečat na izložbi, u okruženju koje se sve to odvijalo.

Autor dva od navedenih programa bila je pedagog Katarina Bunuševac, kojoj su saradnici u prvoj radionici bili Aleksa Gajić, u drugoj prof. Rastko Ćirić, koji su ilustratori „Politikinog zabavnika“, a u obe i Andrej Bereta, edukator MPU Beograd. Potonji je, sa Vladanom Likar, ilustratorom „Zabavnika“, bio saradnik i psihologa Nadice Hegeduš i antropologa Ane Arsenijević, koje su autorski osmislile treću od tih radionica. Programi su se odvijali sredom popodne, tokom septembra (5, 12. i 18). Izložba „Ilustratori Politikinog zabavnika“ svečano je otvorena hepeningom Vladimira Perića Talenta. Urednik reprezentativnog kataloga i autor izložbe Slobodan Jovanović, sa saradnikom Milicom Tadić,

oboje kustosi MPU, i pored njega još dva pisca tekstova u katalogu: Zeferina Grasija, predanog glavnog i odgovornog urednika „Politikinog zabavnika“ – inicijatora te izložbe („Ilustracije ili slikarske pripovetke“), i Rastka Ćirića, profesora Fakulteta primenjenih umetnosti („Studenti FPU u Zabavniku“), za predstavljanje je izabrao 367 originalnih radova i digitalnih kopija radova koji su, nažalost, izgubljeni, od ukupno 104 umetnika. Ostvarenja tih umetnika objavljivana su u „Politikinom zabavniku“ od njegovog nastanka 28. februara 1939. godine, trudom pokretača Vladislava Ribnikara, direktora „Politike“, i Dušana Duda Timotijevića, novinara. Dimenzije su bile iste kao ta dnevna novina – 45 puta 30 santimetara, a poslednji predratni broj izašao je na Veliki petak, četvrtog aprila 1941. godine, od koga su sačuvana samo dva štamparska klišeja. Početkom 1952. godine ponovo je pokrenuto izlaženje „Zabavnika“, a januara 1968. dolazi do promene u načinu štampanja: sa dvobojne visoke štampe prelazi se na duboku kolor štampu, povećava se broj stranica, uz što dolazi i do promena u formatu, pa se sa novinskog prelazi na magazinski format – 33 sa 25 santimetara. Svoj najveći tiraž od 346.000 primeraka taj nedeljnik dostiže 1976. godine, a tokom osamdesetih godina opet se povećava broj stranica na sadašnjih 68 i smanjuje se format na 30 sa 21 santimetara. Na izložbi su tako bila prisutna nezaobilazna dela Đorđa Lobačeva, Vladimira Žedrinskog i drugih umetnika koji su u njemu stvarali pre Drugog svetskog rata. Potom su tu objavljivani radovi Ratomira Rucarca, Božidara Veselinovića, Brane Jovanovića, a u minule dve decenije i Dobrosava Boba Živkovića, Bobana Savića Getoa, Darka Grkinića, Silve Vujović, Svetlane Knežević, Jelene Trpković i niza drugih autora. Bilo da su radili ilustracije, karikature ili stripove, u tehnikama tempere, akvarela, tuša, kolaža ili digitalno, svaki od predstavljenih umetnika dao je poseban pečat duhu tog časopisa. Doprineli su oni time da „Politikin zabavnik“ oduvek bude prvi prozor u svet ilustracije i stripa, prva enciklopedija bitnih i manje bitnih stvari, magazin koji su „od korica do korica“ čitali (i još uvek čitaju) devojčice i dečaci Srbije i Jugoslavije, kao i neki malo stariji klinčci, jer taj nedeljnik je namenjen „za sve od 7 do 107 godina“. Časopis „Zabavnik“ na ovim prostorima jedinstven je ne samo po dugovečnosti, već i po tome što se od drugih magazina slične orijentacije razlikuje po univerzalnom pristupu temama iz raznih oblasti, od naučnih i istorijskih priča sa obiljem podataka do domaćih i stranih stripova i ilustracija. Koliko u njemu ilustracija samo dopunjava tekst, a koliko se to dešava u obrnutom smeru – da tekst dodatno prati sliku, ostaje za neko kasnije studiozno istraživanje,

budući da je ovde ilustracija još uvek skrajnuta kao celovita i vrsnim delima potvrđena umetnost.

Povod za tu izložbu je i nagrada „Superbrend“ u kategoriji

štampanih medija i izdavaštva, koju je „Politikin zabavnik“, na osnovu glasova Saveta Superbrenda i javnog mnjenja, dobio krajem prošle godine.